

Hygieniska Eleganta Hållbara

Syster tücken **Syster madrasser**

Säljas av Möbel-, Skapkläders- och Manufakturaffärer inom hela landet.

A/B Stockholms Vaddfabrik
Stockholm - Liljeholmen
Kungl. Hovleverantör

Vad har hänt?

EN NY REGERING HAR TILLKOMMIT sedan sista Veckovakten skrevs. Hr Pehrsson i Bramstorp stats- och jordbruksminister, professor Westman utrikes-, hr Janne Nilsson försvars- och hr Strindlund socialminister. Dessutom uppvisar regeringen ett starkt inslag av jurister och ämbetsmän.

RIKSDAGEN AVSLUTADES FÖRST lördagen den 27 juni, senare än någonsin. Herr Lindhagen yttrade därvid som vanligt många tankvärda saker inför som vanligt tillslutna öron och tomma bänkar.

EN SVART SLAGSKUGGA över en ovanligt vacker försommar är de upprepade mordgärningar, som skett, framförallt Sala- och Tillbergamorden, som i sin tur uppenbart så många föregående brott och en beklämmande mentalitet hos den ungdomliga förbrytargigan.

SEX DAGARS AVLÖNAD SEMESTER inom industrin har Arbetskonferensen i Genève enat sig om. Den enda fråga, där ett positivt beslut fattades. Kommissionens ordförande, hrken Kerstin Hesseltren, lyckönskades.

TURKIETS BEGÄRAN OM UPPHÅVANDE av det i Lausannefördraget av 1923 förbjudna befästandet av Dardanellerna har föranlett en konferens i Montreux mellan de 9 fördragsslutande makterna — på Italien när, som ej ville vara med så länge sanktionerna bibehölls. Efter åtskilliga differenser och sedan alla gratulerat Turkiet till dess väl-förhållande att ej som vissa andra länder ens i dig t upphäva fördrag, kom man överens om skeppens in- och utgående i freds- och krigstid.

OM SANKTIONERNAS UPPHÅVANDE endades som väntat var den engelska regeringen men fick i parlamentet av oppositionen hårda tillmälen därför, såsom pultroner och förrädare. — Premiärminister Baldwin måste sedan vila ut på Chequers och småministerarna började tala var och en på egen hand.

DE FRANSKA REGERINGEN dröjde inte att ansluta sig till samma uppfattning om sanktionerna som regeringen i England. Polen meddelade N. F. direkt samma beslut. De exneutrala staterna konfererade och enades om att icke motsätta sig sanktionernas upphävande. U. S. A. meddelade samtidigt att det åter-tager exportförbudet mot såväl Italien som Abyssinien.

N. F.'S FÖRSAMLING sammanträdde den 30 juni under ordförandeskap av van Zeeland, som efterträtt förre förbunds-presidenten Benesj. Mussolini hade inlämnat en skrivelse, vari han redogör för Italiens återuppbyggnadsarbete i Abyssinien, lovar hålla N. F. under-rättat om dess fortskridande samt utfäster sig att medverka vid en revision av N. F. Negus, som ställt sig i spetsen för den abessinska delegationen, talade på tisdagskvällen, vilket föranledde stort tumult och överfjudda protester från de italienska journalisterna, vilka avfördes till polisstationen — första gången polis måst ingripa i N. F.'s förhandlingar.

Vad för den första bonde-regeringen i skölden?

Då man nu kan säga, att Sverige fått sin första bonde-regering, betyder det ingalunda att den första bonden tagit plats vid konungens rådsbord — detta hände väl med Petersson i Påboda — utan det nya ligger däri, att ett bondeparti för första gången åtagit sig regeringsansvaret.

Konungens uppdrag till hr Pehrsson i Bramstorp att undersöka förutsättningarna för bredast möjliga parlamentariska underlag, tycks ha inskränkt sig till blott undersökning. I sina midsommartal fråga nu både Högers och Folkpartiets hrr ordförande, varför de ej fått vara med, ty de ha ju ingalunda ställt sig avvisan-

de. Vilket även framgår av den nyligen av statsministern offentliggjorda brev-växlingen herrarna emellan. Folkpartiet hade nog önskat en regeringskoalition av mellanpartierna, men hade dock i sitt svar påpekat att varje parti borde ha fyra statsrådsplatser, varav framgår att de tillfullo accepterat en samlingsregering.

Vad som sedan tilldrog sig vet man inte — men det blev en renodlad bonde-förbundsregering, förstärkt med ämbetsmän och högre jurister.

Regeringsförklaringen gav ingen klarhet ifråga om regeringens förutsättningar, men den nye försvarsministern, hr

(Forts. å sid. 2.)

Elin Wägner:

Det andliga fosterlandet under belägringstillstånd.

En bok av Ivar Harrie som han kallar *Tjugotalet in memoriam* är den svenska essaykonstens väsentliga prestation för i år. Författaren är van att laborera med begreppet 20-talet, särskilt ur litterär synpunkt men här har han gått över denna gräns. Han anser att den väsentliga och typiska 20-talsreaktionen på tillvaron är den religiösa framför den estetiska eller intellektualistiska och han söker fånga det karaktäristiska hos dem allesammans. Omvandlingen inom svenska kyrkan under denna period karaktäriserar han i sin briljanta essay »Religiöst 1920-tal» så, att anpassningsperioden efterträts av en offensiv period. Slagordet: från dogmat till evangeliet, har efterträts av stridsropet: från evangeliet till dogmat. Kyrkan har intet intresse mer av att förlika sig med och foga sig efter vetenskapen, den har ställt sig på en plattform dit angreppen icke nå, och den har imponerat därmed, den har vunnit mark, heter det, från splittrade fiender vilkas tro blivit knäckt av den stora besvikelsen. Man kan icke misstaga sig på att Harrie är antipatiskt inställd till denna nya utveckling, vilket dock inte

hindrar honom att se att den nya mål-medvetna kyrkan kan bli ett värn mot nazismen som lurar söderifrån.

Då Harrie ser på 20-talet som litterär epok intresserar honom ännu gång två nya grupper som komma in i litteraturen då, icke vad tidigare generationer åstadkommit under samma tid. Pär Lagerkvist och Hjalmar Gullberg behandlas betecknande nog i avdelningen Religiöst 20-tal tillsammans med Sven Lidman, Birger Sjöberg, Harriet Löwenhjelms och Edith Södergran.

Ungdomen delas upp i två grupper, de intellektuella, som mest skrev lyrik och essayer samt proletärdiktarna. De förra karaktäriserar han rätt elakt som den fallang som uppträdde som »förlorad generation» i Sverige emedan en sådan måste finnas i alla länder, även de neutrala. Han fränkänner de unga kandidaternas rätten att ha »upplevt världskriget» men finner vid närmare granskning att de i alla fall fått märken av en specifik verklighet, vilken präglas av livsmedelsbristen under de två sista krigsåren, spanska sjukan, gulaschvådet, revolutionsdynamerna, fil-

(Forts. å sid. 5.)

Därefter talade bl. a. Blum, Eden och Litvinov, de två sista för sanktionernas upphävande såsom odugliga, varjämte Eden meddelade Englands beslut att icke erkänna annekteringen av Abessinien. Förhandlingarna ajournerades.

ROOSEVELT HAR AV demokratiska konventet med stor majoritet upp-

ställt som demokraternas kandidat till presidentvalet i höst.

L. ANT DAGSVAL äga rum i Finland den 1 och 2 juli. Socialdemokraterna hoppas att gå förstärkta ur valet.

Veckovakten

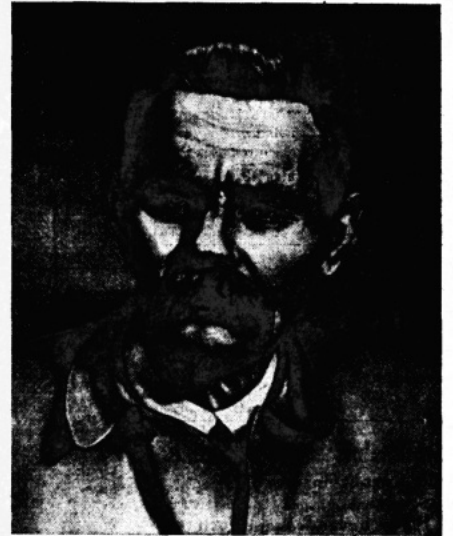
Nästa vecka

utkommer intet n:r av Tidevarvet. N:r 26 kommer alltså våra läsare tillhanda först lördagen den 18 juli. Vi be dock att få uppmana våra drade halvårs- och kvartalsprenumeranter att snart möjligt insända sina prenumerationsavgifter.

Halvår kr. 3:25 Kvartal kr. 1:75 Postgiro 1544

Maxim Gorki död.

Den 18 juni avled Maxim Gorki i en ålder av sextioåttio år och fördes under oerhörda hedersbetygelser till grav: »Den store ryske författaren, den geniala konstnären, arbetarnas hängivne vän, förkämper för kommunismens seger, kamraten Alexei Maximovitch Gorki.» Ett ändlöst tag' av ungdom och arbetare, studenter, rödarmister, mödrar med sina små barn passerade dagen efter dödsfallet förbi hans bår i Fackförningspa-

latset i Moskva. Musik, blommor, hyllningar från ett helt folk, en hel värld. Kanske kände många något av det, som Romain Rolland uttryckte i sina avskedsord till den döde: »Det är icke den store mannen och berömda författaren som i avskedets stund står mest levande för min syn. Det är icke hans märkliga liv och märkliga verk. Jag minns framförallt annat ett ögonblick från förra sommaren, då vi efter en tids samvaro togo farväl på stationen i Moskva. Hans blick, som vilade i min, hans tillgivna ögon, hans varma djupa röst, hans fasta hand med sitt trogna grepp. Hela det varma livet, som likt hans egen hemflod Volga strömmar med mäktig kraft genom allt vad han berättar och fyller det med tankar och bilder, denna ungdomliga entusiasm för den nya värld han va-

rit med om att skapa, den gränslösa godhet han var mäktig, det djupa vemodet på botten.»

Maxim Gorki var född i en fattig värld, i ett arbetarhem i Nisjni Novgorod, staden som sedan fått hans namn. Tidigt förlorade han både far och mor och måste redan som litet barn börja klara sig själv. Om någon känt och levat med i de allra fattigastes liv och strider är det han. Under ofta otroliga förhållanden prövade han det ena yrket efter det andra, som barn-passopp och allt i allo, som bagare, som affärsbiträde och helgonmålar. När han var åtta år skulle han börja skolan, men fick snart sluta »på grund av fattigdom», som det hette i hans betyg.

Det ryska folkets förmåga att uthärda

(Forts. å sista sidan.)

Naima Sahlbom:

Fredliga befästningar.

Man hör ofta turister, som rest i Tjeckoslovakien, beklaga sig över okunnigheten i tyska språket, som ju före världskriget talades överallt i det gamla Österrike. Ja, man hör tvivel uttalas om huruvida denna okunnighet är verklig eller en avsiktlig, nog så förklarlig reaktion mot det forna tvånget. Den spänning, som otivelaktigt förefinnes mellan de båda nationaliteterna i den unga staten, är emellertid om mycket gammalt datum.

Tjeckerna anse sig som urinnevånare i Böhmen, medan en ständig invandring av tyskar norrifrån ägt rum ända från 700-talet, främst till städerna och särskilt till gruvtrakterna i gränsbergen. Trots tjeckernas sekellånga kamp för befrielse från det tyska överväldet, som efter Habsburgarnas erövring av landet hotade att förkväva det nationella livet, erkänna objektiva historieskrivare, t. ex. utrikesminister Krofta, liksom republikens skapare, Masaryk och president Benes, det betydande värdet av det tyska kultur-inflytandet. Men omvälvningen, som upphöjt tjeckiskan till officiellt riksspråk, har icke kunnat försiggå utan slitningar. För

den kompakta tyska befolkningen i gränsområdena har den obligatoriska undervisningen i tjeckiska känts betungande. Tjänstemännen ha förflyttats neråt landet för att lära sig språket och ersatts av tjecker, som i stället måste behärska tyska. Ty varje medborgare har rättighet att i kontakten med myndigheterna begagna sitt modersmål.

Under de första åren av landets självständighet ha förändringarna naturligt nog varit påfrestande för den tysktalande minoriteten, och det stora stamlandet i norr har på många utövat en stark dragningskraft.

Världsdepressionen har hårt drabbat arbetarbefolkningen vid textilfabrikerna, glasbruket och gruvorna i dessa bergstrakter, där den karga jordmånen ej ger självförsörjning. Industrin har varit inriktad på export, som nu avstannat, och arbetslösheten har därför varit kända-rast i de tyska gränsdistrikten. Trots den statligt organiserade tilldelningen av livsmedel har nöden varit svår. Den har också utnyttjats av oppositionen, men

(Forts. å sista sidan.)

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triedwaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamf.
Norrländsgatan 18.
Tel. 10 75 75, 10 75 76.
STOCKHOLM

Gerdas Modemagasin

Innehavare GERDA CARLSON
Rekommenderar sin affär med de senaste
nyheterna för säsongen. Beställningar och
renoveringar utföras. Sorgart. på lager.
Sveavägen 47 (Hörnet av Tegnérgatan)
Tel. 31 04 52

Stockholms stads Poliklinik

vid Kornhamnstorg 4
Måndagar, onsdagar, fredagar kl. 9—10 f.m.
För havandeskapet och
dess sjukdomar.
För medelösa kostnadsfritt, för andra mot
erläggande av 2 kronor.

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19
Mottager inackord även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 62 78 24.

Centralbadets damfrisering

rekommenderas
Tel. 20 95 92. Förtöksklass.

Alimonda-Institutet

homeopatisk praktik.
Mottagning 11—2. Rådfrågning även pr
korrespondens. Begär prospekt och frå-
gelista. Leg. läkare.
Adress: Upplandsgat. 16, 4 tr. (hiss)
Stockholm. Telefon 32 08 99.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 - Tel. 40 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 - Tel. 40 73 37
GÖTGATAN 82 - Tel. 43 33 90

142 cm. fel Lakansväv,

extra prima, något noppig, bortsälj t. 0.88. Ett parti Madapolam i god kvalitet, 75 cm. bred, som i handel kostar 55 o. 60 öre, endast 0.38 met. Blekt Baby-lakansväv, 87 cm., 0.55, Barnlakansväv, 105 cm., 0.75. Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Stockholm.

Chiropractic.

Ryggsnitt, Ischias, Neuralgi
Thor Holmström
Kungsgatan 35. Tel. 21 04 14
Mottagning 10—1 och efter överensk.

TANDKLINIKEN

Hornsgatan 49
Billig Tandvård
Tel. 40 07 78

Vi skräddarsy Eder kappa med två
provningar för 30 kr.

FORMANS,
Upplandsgatan 25. Telefon 32 30 92.

ALLT I MODERN SKÖNHETSVD

Specialité: Elektrolytbehandling för
vårtor och gen. hårväxt, effektiv be-
handl. för finnar och pormaskar samt
för rynkor och torr hud.
Fullständig Damfrisering
INSTITUT BELLE
Kungsgatan 7, Stockholm Tel: 112707
Gymn. direktörerna L. Aronson, E. Oster

Vete-Katten

Bageri och kafferum, tel. 20 84 05.
Dukat kaffebord i hemtrevliga rum,
Klara N:a Kyrkogata 26 eller
Kungsgatan 55.

Stuce-Katten

Sturegatan 5
En behaglig viloplats under kafferasten i
ny hembetonad, smaktull inredning.
Bageri och kafferum, tel. 21 58 81.
Extra gott hembakat bröd av egen till-
verkning. Kafferep anordnas.

IDUN passar Er bäst,

ty IDUN ger både värde och trevnad
Doktorerna Einar Wallquist, som
skrivit »Kan doktorn komma?»,
Per Wetterdal, den kände kvinno-
läkaren, lärarinnan Stina Palm-
borg, riksbekant för sin goda hand
med svårhanterliga barn, den unga
baronessan Ishimoto, en av Japans
mest kända kvinnor inom aristo-
krati och i socialt arbete, och Aske-
greven Gustaf Lewenhaupt öka
under 1936 Eder glädje och nytta
av IDUN.

Wilken veckotidning
ger mer omväxling än
IDUN
Presumerera postgiro 1235 8 kr. för 1/2 år;
15 kr för 1/1. Tel. 20 16 02.

Sv. Eldbegängelse- försäkringskassan,

dotterföretag till Sv. Eldbegängelse-
föreningen, stiftad 1882, befrävar vid
medlems dödsfall de efterlevande från
alla bestyr och kostnader för begravnin-
gen. — Försäkringssumma 300 kr.
LAGA PREMIER.

Sveavägen 25, Stockholm.
Tel. 20 22 80, 11 95 20, 11 37 89.

N. G. HOLM

Juvelerare och Guldsmedsaffär
Hornsgatan 87. Tel. 40 20 24
Lager av:
Guld, Silver, Double o. Nysilvervaror.
Gravering. Förgylning. Försilvring och
Reparationer.
Allt till yrket hörande arbete utföres på
egen verkstad till låga priser.

Ester Berg

billigaste hands- och
strumpaffären i Stockholm.
Norrländsgatan 2. City.

Råsunda nya Herr- & Damfrisersalonger

Råstavägen 4 (Mitt för tidningskiosken)
Telefon Råsunda 843
Innehavare: Eric Hansson
Allt inom Herr- och Damfrisersyret
utföres förstklassigt.

Estlands- semester

57:—
9 dagar, resor, mat, logi,
svensk guide, badortsvist-
telse.
Esperanta Turista Komisiono.
DROTTNINGGATAN 18.
TELEFON 20 03 43.

Kina-magasinet

Handvävda Siden till klänning-
par, gardiner m. m. Råsidan,
Crepe, Brokad, även A n t i k t
poraltn, Bronser etc. Akta varor

Birger Jarlingstugan 12 Låga priser
Stockholm T. 67 24 35
Besök sär-utställningen Birger Jarling 13. 4 tr.

Den 4 juli 1936.

Föraktet för människo- värdet.

Den serie av mordgärningar i olika nyanser av ohygglighet som under de senaste veckorna utspelats i vårt land har naturligt nog utlöst en allmän fasa. Och allmänt ställer man frågan: vilka möjligheter finnas för samhället och den enskilde att skydda sig mot sådana våldsamma yttringar av en asocial sinnesförändring. Är en omorganisation av skyddshemmen tillfyllest, ungdomens fostran i tukt och förmaning eller reformeringen av licensförordningen för vapennehav? I diskussionen i pressen har t. o. m. dödsstraffets återinförande nämnts som en yttersta möjlighet att avskräcka från att mördra. Här och där höjes även en röst för att »de hyggliga» måtte få lättare tillgång till vapen — de möjligen blivande offren, sålunda. Det är samma tankegång som låg bakom ett förslag, vilket för inte länge sedan — men före den nu utbrutna mordepidemin — från enskilt håll underställdes denna tidnings redaktion. Nämligen att kvinnorna såsom kvinnor skulle beväpnas med skjutvapen och utbildas i skjutteknik för att kunna freda sig mot de allt vanligare dödliga överfallen från mer eller mindre besvinnna män. En inbördes beväpning mellan människor i samma land som den sista utvägen att leva trygg på jorden. Utan en tanke på vad livsfarliga vapen i en skrämmande människas hand kunna betyda — har icke erfarenheten otaliga gånger bevisat deras ödesdigra makt.

Grunden till de utförda ogärningarna, antingen de begäts av penninghunger eller svartsjuka, är ett oerhört förakt för människovärdet. Märka förespråkarna för den allmänna beväpningen icke att samma människoförakt dikterar förslagen till de oförvitliga förmenta skydd medelst våld — eller, som det slagordsmässigt kallas, rätten att »sälja våra liv dyrt?»

Måhända reagerar ändå det stora flertalet mot tanken på de enskildas beväpning mot sina landsmän. Men man vågar icke dra ut konsekvenserna och erkänna, att vad som icke får gälla som mänskliga omgångsformer de enskilda emellan, får icke heller gälla staterna emellan. Mycket av den rådande våldsmentaliteten skylles nu på att den nu levande unga generationen växt upp i det stora krigets skugga. Människor som fostrats under en tid, när massmördande är högsta ära och lag, ha

Vad för den första...

(Forts. fr. sid. 1.)
Janne Nilsson, framhöll senare att Bondeförbundet icke ansåg det lyckligt att uppdelade svenska folket i tvänne nationer, den borgerliga och arbetarvärlden. Det är ganska betecknande att Bondeförbundet kommit fram till denna klarhet just nu. 1928 och 1932 års riksdagsmannaval jämte mellanliggande landstingsval ha ingalunda givit vid handen att denna uppfattning fört varit tillfinnandes hos Bondeförbundet. Och hur blir det till höstens val?

Vad för den nya regeringen f. ö. i skölden? Regeringsförklaringen omnämnde förverkligandet av uppdragsbeslutet, men ifråga om Sveriges utrikespolitiska väg iakttag den fullkomligt tystnad. Herr Sandler uppger ha blivit ombedd kvarstanna, vilket väl innebär att inga nya signaler utfärdats, och för övrigt är både hr Sandler, envoyén Westman och fröken Hesselgren kvar som delegater i Genève, med den förändringen att utrikesminister Westman, bror till den andre, ingår i stället för professor Undén.

Jordbruket skall stödjas och krisuppgörelsen med socialdemokraterna upprättas. Dessutom går man in för en aktiv krisberedskapspolitik, vad det nu betyder.

Och vad ha kvinnorna då vänta? Vi ha redan påtalat att den avgående regeringen ej behagade framlägga de föreliggande, väl utarbetade förslagen till bättre moderskapshjälp och förlösningssvård. Med kännedom om bondeförbundets allmänna inställning till dessa frågor har man säkerligen ej mycket att vänta av denna regering. Kommer där till att den nye socialministern vid årets riksdag särskilt markerat sin inställning till det enda av befolkningskommissionens förslag som framkom och som även gick igenom. Nämligen förbättrade avtösningsförhållanden vid tjänstedighet för havandeskap för vissa kvinnliga befattningshavare. Herr Strindlund — nuvarande socialminister — var den ende reservanten i ett för övrigt enhälligt tillstyrkande utskottsutlåtande. Det varslar illa.

Man påstår att även herr Engberg var ombedd att kvarstanna. När han föredrog att överlämna ämbetet i biskop Andräns händer visste han att åtminstone på en punkt en rörande enighet dem emellan förelanns, nämligen i fråga om det uppseendeväckande uppslaget till den kvinnliga ungdomens särupfostran.

Kvinnorna torde ha all anledning att se upp vid höstens val.

svårare att urskilja varför den enskilda mordutövningen är vanhandlande. D. N. skriver härom:

Ger man ett lifvinger åt våldet eller nonchalansen för liv och person, då kommer konsekvensen att dras från samhällslivets område in på privatlivets, från det allmänna in i det enskilda.

Det är sant. Men erkännandet av våldet ligger även i de förberedelser för krig, som skjuta alla andra mänskliga mål åt sidan. Varför tar

Ur hr Lindhagens tal vid Riksdagens avslutning.

Det bör icke anses förgräpligt att i avskedets stund yttra något om vad riksdagen måktat också för freden. En ålderspresident bör helst bringa i åtanke det som förenar oss alla. Och jag misstär mig knappast att allt vårt samförstånd dock i princip kretsar kring problemet: fred på jorden och människorna en god vilja. Vad ha vi nu i praktiken kunnat i all anspråkslöshet samla oss om på samvetesfronterna, såsom komplement till vår präktiga upprustning i vilddjurens tecken.

En såsom jag vet spirande opinion på djupen inom de skandinaviska folken om en nyorientering i Nordens utrikespolitik till främjande av hela världens fred och endast på den vägen också av vår egen fred utåt, har ännu icke effektivt nått fram till de nordiska ländernas statsmakter, åtminstone icke i Sverige. Allting tar sin tid.

Riksdagen har således, farligt nog synes mig, slagit sig till ro med sin tillfredsställelse att ha beslutat en militär upprustning. Ett behov att på samma gång planlägga en befrielse från ett sådant öde har ännu icke hunnit taga namn i någon avsevärd handling från partierna. Vi äventyra att fortfarande som småvasaller gå i ledband efter europeiska stormakters tvångsinställningar i kampen om herravälden över varandra samt gemensamt eller i spridd ordning över färgade raser i andra världsdelar. En ganska nedsjunken uppgift således, tycker många, för det nordiska vikingalynnet i konflikt med dess påtagliga kalteise nu i historien.

Härefter några ord om den gångna riksdagens vanskligheter inför fredens uppgifter i vår inrikespolitik.

Den sociala jordfrågans på landsbygden grundvalar, dess lagvägar, ligger fortfarande som en fredlös skugga över landet. De jordlösa problem gräver sig fortfarande ned i skyttegravarna för rätt åt alla och orätt åt ingen. De anspråkslösa kraven på laga förlöplike för de stora jordmonopolen att mot ersättning avstå någon odlingsbar mark med husbehovsskog till jordlöst jordbruksfolk ha även nu av riksdagen lämnats obeaktade. Likaså den smärre arrendatorsklassens samt ofullständiga jordbruks frigörelse trots 35 års bemödanden och löfteleiska uppslag i begynnelsen att förvärda även dessa jordbrukarklasser till självständiga och självförsörjande jordbrukare.

Förhoppningarna äro nu till en tid kanske mindre än någonsin. Den sociala jordutredningens framlingskap för den sociala jordfrågans lagvägar upphör att kunna verka från den 1 juli i år. Men i stället har samma utrednings ledning stigit tvåmännings in i bondeförbundets

Pistany Vulkanlam

är ett numera beprövat medel mot
Reumatism, Gikt, Ischias
och användes med framgång i den svenska privat- och sjukhuspraktiken samt under sakkunnig ledning av leg. gymnastikdirektör Å PISTANY INSTITUTET, Regeringsgatan 22, tel. 11 33 77.

Sommarkurser i Vävning.

Mönsterritning. Heminredning. Växtfärgning. Hemvävning: praktisk vävning m. vävteori. Fortbildningskurser: komposition m. provvävning, färglära m. naturstudier, materiallära m. handspinning.
Heminredning: planritning m. möbleringsförslag, komposition o. provvävning av textilier.
Trevligt skolhem. Billig pension. Tel. Sigtuna 234.
SIGTUNA VÄVSKOLA. Mary van Rijswijk.

Kungl. Hovblomsterhandel
H. FLATOW
Säg det med blommor!
Västerlånggatan 14. STOCKHOLM
— Blomsterförsändling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 11 05 06, 20 21 17. Postgirokonto 549

TIDEVARVET

Triedwaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid
10—12.
EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4
e. m. Postgiro 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6.—, halvår kr. 3; 25
kvartal kr. 1; 75. Lösnummer 15 öre
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Ruth Hamrin:

RIKSDAGENS EFTERMÅLE.

ett bedrövt riksdagslut. — Spärr och förbud är bekvämt men onyttigt. — Kör så långsamt som behövs!

Att Tidevarvets läsare får årets sista riksdagsreferat in i juli är genant och tråkigt, men det är mycket belysande för det sätt, varpå riksdagen arbetat i år. En aldrig så riksdagsbesjälad människa har icke kunnat följa med i den senaste tidens hetsjakt på frågor, och riksdagsmännen själva har inte kunnat hålla reda på besluten, varken vad de avgjort eller hur de avgjort det. Den som tagit till sin uppgift att hålla ett vakande öga på vad som sker i riksdagen och till äventyrs bett om upplysningar av de beslutande har nog samt kunnat konstatera, hur litet de vetat. Detta är inte sagt som någon kritik mot riksdagens säkerhet mycket ambitiösa ledamöter utan mot det system, som åttioadkommer, att man under större delen av arbetsperioden ingående diskuterar sådana saker som forskhandel och madrassvadd, vilket visst är av både intresse och vikt, men ändå inte för tider framåt lika överskyggande som familjepensionering och seminarierreformer, medan man samtidigt hopat alla de stora frågorna till sista veckan. En enda föredragningslista då upptog faktiskt fler viktiga ärenden än samtliga dessföret.

Det är ganska försmäddigt, att den dåliga organisationen skulle så påtagligt visa sina brister just före en valhöst. Då måste ju herrarna riksdagsmän resa land och rike kring och uppförda, böna, be och hota — inte minst kvinnorna — till politiskt intresse. Men undra på att det dör, det politiska intresset, till och med hos den bästa, när det mättas ihjäl på det här sättet. Det borde höra till riksdagens arbetsuppgifter att hålla det vid liv och värda det ömt.

Låt oss nu i alla fall göra ett försök att sammanandra den sista riksdagstidens viktiga händelser, evad de angå det ordinarie arbetet.

De politiska flyktingarna.

Till de förslag, som i sista stund behandlats hör utlännings rätt att vistas och arbeta i Sverige. I det sammanhanget hade riksdagen många motioner att behandla av olika kulörer från den nationalsocialistiska motionen, som begärde, att det skulle införas någon slags biologisk invandringskontroll så att endast »med oss i nationalitetshänseende närstående invandrare tillätes komma in i riket» till de socialdemokratiska motionerna av herrar Branting, Ström och fru Gustafson. I dessa motioner önskade man utvidga de politiska flyktingarnas möjlighet att vistas i Sverige samt en förbättring i humanitär riktning för dessa ofta förföljda nu olyckliga människor. Mellan dessa motioner — den nationalsocialistiska och den socialdemokratiska — ligger också högermotionerna om skärpta bestämmelser för att hindra främlingsinvationen.

Ur alla dessa motioner har framträtt ett utskottsutlåtande, som utmynnar i en önskan om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en utredning för att få bättre tekniska förbättringar av kontrollen över inresande utlänningar, varvid dock bör tillses, att kontrollen blir så anordnad, att den inte försävar samfärdseln mellan de nordiska länderna för deras medborgare.

Om riksdagen alltså inte är nog storslagen att låta förföljda politiska flyktingar få en fristad i Sverige, så må den i alla händelser inte ha varken herr Bagges skärpta kontroll eller någon sorts biologisk dito och därmed får man låta sig nöja.

Vår nuvarande främlingslag äger för övrigt inte giltighet längre än till nästa år och då får man väl hoppas, att regleringen inte sker i reaktionär riktning.

Bägge kamrarna togo utskottsförslaget. Förbud och spärr är bekväma medel att tillgripa mot alla — utlänningar, bärplockare och revolutionärer. Deras ef-

ektivitet kan däremot sättas ifråga. Riksdagen var inte tillräckligt övertygad därom för att tillgripa dem mot de sistnämnda.

Om förbud mot statsfientlig verksamhet.

Riksdagen har fått tillfälle att ta ställning till frågan om förbud mot revolutionärer på grundval av det lagförslag, som utskottet utarbetat med anledning av åtskilliga motioner från de nationella, högern och folkpartiet. Utskottet ville ha en lag, som skulle rikta sig »mot för statens säkerhet och ordningen i landet förliga sammanslutningar». Bland mycket annat ville man också ha en lag mot den antimilitaristiska propagandan, mot krigsmanskaps deltagande i vissa sammankomster och skärpt kontroll över moten och sammankomster. Socialdemokraterna hade reserverat sig mot samtliga förslagen. Från vänsterhall framhölls i debatten det ineffektiva i alltför långt gående förbud och denna upfattning bemär också segern — det blev i varje fall varken förbud för någon viss personal att tillhöra vissa sammanslutningar eller påbud att upplösa vissa organisationer. Däremot blev det skärpta lagbestämmelser om spridande av lögnaktiga uppgifter, spioneri, störande av offentliga möten, disciplinupplösande skrifter och militärt deltagande i demonstrationståg.

Trafiklagstiftning och arbetsfred.

Tre stora trafikfrågor har behandlats vid riksdagsavslutningen — ny motortrafikförordning, vägstadgan och herr Leos reglering av den yrkesmässiga biltrafiken. Vad den nya trafikförordningen beträffar så har den viktiga ting att säga varje bilförare. Riksdagen har nämligen släppt efter på maxihastigheten i städer och tätbebyggda samhällen. Detta innebär inte, att man får köra så fort man vill utan man skall köra så långsamt som behövs för att undvika olyckor både för sig själva och andra. Om herr Leos genomdebatterade biltrafikreglering är endast ett tillägg, att förslaget föll.

Riksdagen i sin helhet — skiljaktiga beslut har för övrigt varit för de båda kamrarna synnerligen kärt och typiskt på sista tiden — ville inte vara med en beredskapslagstiftning till förhindrande av arbetskonflikter och avskog därför det framlagda förslaget härom. Som motiv mot förslaget anfördes, att man borde avvakta resultatet av de förhandlingar om fredlig uppgörelse som redan inletts mellan Arbetsgivarföreningen och L. O. — Den får allt vara bergfast övertygad om att det är lagar och påbud, som fräsa människorna, som inte hinna hejda sin lust att skapa nya lagar, tills han får se, om »fredlig uppgörelse» inte kan utträta något. Till de intressantare avslagsbesluten hör också det om granskning av läroböckerna för att få fram billigare och bättre sådana. Av detta förslag hade väl i varje fall föräldrar med många barn och små inkomster väntat en del, men det tycks av besluten i riksdagen att döma blivit helt och hållet ställt på framtiden.

Vad innebär dyrtorsgraderingen?

Frågan om införande av dyrtorsgraderingen för folkpensionärerna har blästs upp till orimliga proportioner, tack vare att det från början var ämnat att bliva den tuva, som skulle välla regeringslästet. Det kan kanske ha sitt intresse att återföra den till lite mer riktiga proportioner. Dyrtorsgraderingen hade vid föregående riksdag, då folkpensioneringsfrågan i sitt stora sammanhang behandlades, avslagits av riksdagen. Nu återkom herr Möller fortare än riksdagen ville med sitt förslag och vad var annat att vänta, än att de borgerliga svarade nej — visst kan man, om det passar sig, ändra ståndpunkt, men inte så fort, att det märks för väl. I realiteten innebär Kungl. Maj:ts förslag att exempelvis en folkpensionär i Stockholm med dyrtors-

Pier Gudro:

Tre artiklar.

R eformerade Nationernas förbund — det är dagens ivrigaste samtalsämne. Kanske även Tidevarvets läsare kunna ha talamad begrunda några av förbundspaktens artiklar? Med hänsyn till sommarvärmen skall utväljas endast tre.

Artikel 16:

Krig undertryckes endast genom att undertrycka dess orsaker. Det är den första lärdomen av detta sanktionsexperiment vars ändalykt numera synes säker: det räcker ej med att strida mot ett påbörjat krig, först och främst måste man bekämpa orsakerna därtill.

Varför? Därför att då ett krig väl begynts, avbrytes det endast tack vare ett annat krig, med andra ord genom att ytterligare mångfaldiga det onda. Tveksam halvskänkionism (med bruk av ekonomiska och finansiella medel) slår snart, som vi numera alla veta, och kan ej göra annat, ty ett folk låter sig utthugas mer ger därför ej tapp, det stiger, genom dylika straffatgarder, i egna ögon upp till martyr och spänner därigenom uthållighet och oförvilja till det otroliga. Antingen tillämpar man artikel 16 helt och fullt och tar de krigiska konsekvenser som därav följa, eller också bör man medge öppet att sanktioner äro odugliga att föda annat än ökad misstro och bitterhet mellan folken.*

Men intet folk vill börja krig för att därigenom göra slut på ett krig! Tardieus förslag att beväpna Nationernas förbund ha hitintills fallit mycket platt till marken. Från och med den etiopiska konfliktens första början ha franska och engelska statsmän tävlat i bedyranden om att krig vore uteslutet. Nu, på det sista av dessa dagar, har Eden frågat sina motståndare om de verkligen skulle ha vågat påtaga sig ansvaret att, för att hindra kriget i Östafrika, begynna allmänt europeiskt krig.

Detta betyder att folken i gemen bekänna sig till det mindre ondas filosofi: fördraga isolerad fördöelse framför allmän syndaflojd. Vilket må vara mycket naturligt men ingalunda står i överensstämmelse med den heroismens filosofi som realiter artikel 16 predikar. Alltendstund ju denna, om den verkligen tillämpas, tvingar alla folkförbundets medlemmar att gripa till vapen för att försvara även den obetydligaste medlemmens allra som mest obetydliga intresse.

Resultat: vartill tjänar artikel 16? Kan den göra något det allra minsta för det enda nödvändiga, det att undertrycka orsakerna till krigisk konflikt?

Artikel 8:

Samtliga folkförbundets medlemmar icke mot förbundspaktens fordringar. Ty

*) Observeras bör dock att omedelbart igångsatta, enhälligt genomförda sanktioner ännu icke prövats. Red:s anm.

paktens artikel 8 säger klart och tydligt: »Förbundets medlemmar erkänna att fredens bevarande kräver att varje nations rustningar reduceras till det minimum som nationell säkerhet fordrar.»

Som synes har denna artikel, lika litet som artikel 16, tillämpats i ande och sanning. Ty även om man medger att vad »nationell säkerhet» fordrar är något mycket subjektivt, det där kan länge diskuteras, så kvarstår dock som positivt faktum att ingen avrustat. Och att följaktligen, som sagt, alla bryta mot paktens. Rustas gör det överallt, och de som inte följa snabbt nog med i galoppen hänsa som dummerjösar.

Med andra ord: man vill på en gång ha Nationernas förbund som skall ena folken till fredligt samarbete och vild uppriktning, och berömmar sig först och främst av sina rustningar utan att stanna och tänka efter att här föreligger grotesk motsägelse. Och att det är lönlöst orda om den kollektiva säkerhet folkförbundet skall skapa, om man ej inser att arbetet därpå bör begynnas med kollektiv solidaritet mot samma förbunds medlemspakt.

Artikel 9:

Denna artikel handlar om revision. Men dess formulering är underbart olycklig. Den stadgar att förbundsförsamlingen kan, vid lämpliga tillfällen, uppmana förbundets medlemmar till revision av traktater som visat sig otillämpbara eller av internationella situationer, vilkas bibehållande kunna innebära fara för världsfreden. Men — den stadgar vidare röstenhällighet. Det vill säga, den eliminerar bort sig själv, ty hur skulle en dylik absolut enhällighet kunna uppnås? Den som är part i målet är ju också medlem i förbundet! Och kan den tänkas rösta mot sig själv? Och sina egna intressen?

En dylik revision vore dock något högst önskvärd. Om man nämligen, vill sätta in kraft på att först och främst utrota krigsorsaker.

Revision är ren och skär utopi, säges det ofta. Ingen ger bort det han har — påpekas det — och de som intet ha, de sätta inga gränser för sina önsningar. Tja! Man kan ju, om man så vill, säga att hela folkförbundet är utopi. Och man kan, om man ser det från annan synpunkt, ha skäl antaga att man i stället för »gävor» och »förlost» kan tala om »byten» och »kompensationer». Det behövs ju ingalunda vara så att en medlem bara ger utan att därför få något som helst inget. Det kan gott tänkas att man kan nå en överenskommelse enligt vilken det offras på ömse sidor. Kanske mer på den ena än på den andra, men dock så att slutresultatet blir att anledningen till spänning borttages och freden räddas.

Vilket stora syfte väl egentligen borde vara samtliga artiklars stora slutmål.

31 röster för avslag.

Det kan vara av värde för framtiden att ha svart på vitt på, hur det röstades i försvarsfrågan och därför nämna vi de viktigaste siffrorna. I första kammaren röstade alla närvarande socialdemokrater för regeringsförslaget och alla närvarande från den borgerliga sidan för det segnande utskottsförslaget 148 milj. Den

regering med möjligheter till ännu större inflytande.

I städernas sociala jordfråga dominerar sedan gammalt »hyresgästerna» egenahemsfråga, även den en fredsrörelse. Här har årets riksdag jämte reservanter i andra lagutskottet gjort en liten framstöt, som föranlett en ministeriell »utredning».

Däremot väntar den av statsmakten för bebyggelse av städernas egen mark inistitade tomrätten, vilken i huvudstaden vunnit lysande framgång, på händesyntagande till dess fullmäktiges enhälliga framställning 1927 om vissa förtydliganden av tomrättslagstiftningen. En av kammaren i år i ärendet beviljad interpellation av mig till justitieministern har icke besvarats.

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Till sommarkursen alla platser upptagna.

Erinras om höstkursen 25 sept.—17 okt.

Kurser i medborgarskunnskap under 1936

Begär prospect hos Rektor Honorina Hermelin • Fogelstad • JULITA

En nogräknad herre...

FÖRSTKLASSIGA
SPÅDBARNARTIKLAR

KIFA

Regeringsgatan 31, Stockholm
Namnanrop: »Instrument-Kifa»

En billig, aktuell bok

Den kände författaren Edgar P. Andersson

Ungdom i fångenskap

En bok om skyddshemmen

En briljant skriven skildring

Har kostat kr. 5:75

Säljes nu till kr. 1:- netto + frakt

om likvid insändes postgiro 1399

FEDERATIVS FÖRLAG - Stockholm 1

ende socialisten, herr Nerman, avstod från att rösta. I andra kammaren röstade i första voteringen 31 för avslag på hela det nya organisationsförslaget. Av dessa voro ett 15-tal socialdemokrater, 2 folkpartister och resten socialister och kommunister. I slutvoteringen — det vill säga i valet mellan Kungl. Maj:et och utskottet — röstade samtliga borgerliga för utskottet med undantag av herrar Sandberg i Böle och Ljunggren i Örebro (folkpartiet) och samtliga socialdemokrater för regeringsförslaget.

Till sist bör kanske nämnas ett par frågor, som Tidevarvet tog upp i sin första riksdagsöversikt, nämligen gift kvinnas beskattning och införande av huslig undervisning för flickor.

Vad gift kvinnas beskattning beträffar, så kanske en minnesgod läsare erinrar sig, att en motion väcktes om, att det avdrag på 200 kr. som gift kvinna har rätt att göra i sin deklaration, måtte utgå, emedan det otillbörligt gynnar dessa s. k. »skärskilt gynnade» familjer. Denna motion blev emellertid avslagen. Om införande av obligatorisk huslig undervisning för flickor hade en folktoppartiomotion väckts. Denna har icke behandlats för sig, utan ärendet föll under en av de kungliga propositionernas avgörande och mening är att vid den nya läroplanens upprättande för den 7-åriga skolan inarbetas denna husliga undervisning — tro- ligen i fortsättningsskolan. Den som vet vilken ekonomisk betydelse det har om en ordentlig utbildning får ersätta dilet- tantimen på detta område, hoppas att beslutet snart blir satt i verket.

Till slut återstår endast att i denna summariska översikt av de sista dagarna bedrövliga riksdagshistoria nämna, att lantarbetstidslagen bifölls av riksdagen efter utskottsforlaget. Detta begränsade icke arbetstiden på samma sätt som regeringsförslaget och socialdemo- kraterna togo därför utgången som ett nederlag.

Det är naturligtvis förmått att i sin egenskap av »vanlig människa» drista sig att peka ut de beslut från den gångna riksdagen, vilka komma att starkast ingripa i människors liv. Många av dem komma att skapa glädje, andra bekym- mer, betydelsefulla i ett eller annat av- seende äro de alla. Men om någon till äventyrs skulle fråga mig, vad jag mest glädes och ängslas över, så skulle jag svara — den 7-åriga skolan och den otruygghet för oss alla, som vår nya krigs- makt skapat.

Ruth Hamrin-Thorell.

En finansminister löser studentproblem.

Vi kvinnor har mera än några andra skapade varelsor haft på vår lott massor av mindervärdeskomplex. Hela kvinnorrörelsen är i grund och botten en kamp mot dem.

Huru långt hava vi hunnit i befrielse- verket? — Jag vill påstå, att vi stå bra nära målet, ty i dag våga vi skratta åt det, som tidigare för oss inneburit djup tragedi.

Med våren följde i år, liksom alla andra år i Finland, lövsprickning, gudomligt vacker blommig och diskussionen om det till synes obotliga studentöverflödet. Bland andra celebra personer och insti- tutioner förelades Finlands finansmin- ster problemet till lösning. Han löste det på samma sätt som vi i tiden bevisade att en katt har 3 svansar. (Ingen katt har 2 svansar; en katt har en svans mera än ingen katt, alltså har den 3 svansar v. s. b.) — Alla försörjda fruar blir berövade sina tjänster, på så sätt minskar studentöverflödet v. s. b.

Man skall verkligen vara inne i den högre finansens för att kunna räkna ut, huruvida en femte klassist, en 15-16- åring, blir försörd fru eller icke. Det är ju i den åldern frågan, mellanskole- gången eller student, avgöres.

Huru reagerade Finlands kvinnor för all denna visdom? Tror Ni det blev bombastiska protestmöten med resolutioner o. s. v. — Nej. En gapskrattade, en annan smålog. Allt efter vars och ens läggning. Det kändes precis, som när man ser sin dotter kläda ut sig i mormors krinolin och kapotthatt. — Litet komiskt, litet medlidsamt och mycket, mycket efterblivet. Jag med min praktiska lägg- ning kände dessutom ett ögonblicks oro för landets finanser. — Vi har i år valår. Mätte nu varje kvinnlig röst gå den man- nens parti förbi.

I studentproblemlösning måste det all- så för vår finansminister bli improba- tur. — Tyvärr, tyvärr...

Denna vår gav åt Sverige åter, utom all nordisk fåring, en biskop (*obs. nu- varande ecklesiastikministern*) med ett kvinnligt universitet. Även Sveriges kvin- nor finga sig ett gott skrat och käsurer och kuplettörfattare ett lättförtjänt hono- rar på det förslaget. Professorerna och rektorsposten i det universitet var natu- rligtvis på förhand vikna för mannen?

Maria.

Trådgården låg i soljus. Inte en fläkt trängde in genom lövverket, som hägnade detta lilla paradiset. I rabatter, ramade av lustigt snirklade buxbomskan- ter, blomnade röda och vita pioner. Bina hade bratt, sot lukt av honung flöt ge- nom den ljumma luften. Djuren lekte det tusenariga riket. Tva årlor vippade fram längs den rätsade gången utan oro för den rovgirige ekornen, som graciöst svä- vade i hassen över deras huvuden. Luften luvades av svirret från svalornas vingar. De flögo med föda till ungar, vilka ännu inte ville lämna det varma boet under takskägget. Över alltsamman välvde sig en molnri blå himmel, stralande fläckfri.

I skuggan under det våldiga päronträ- det satt en ung mor. Det bara huvudet höll hon lutat över några vita små plagg, som hon sömmande med öm flit. De iv- riga händerna vilade blott, när hon nå- gon gång lyfte ansiktet för att fänga in- trycken från en leende värld. Längst dröj- de hennes vakande blick vid det lilla bar- net, som stultade på gången vid trappan till det laga gula huset. Han var i stän- dig rörelse liksom bina, liksom årlorna, liksom ekornen. Hans ljusa hår lockade sig fuktigt kring pannan och öron, lem- marna rödde sig ännu en smula mödofullt till viktiga bestyr, hela den mjuka, starka lilla varelsen tycktes sin skaparinna som ett mästerverk, bra nära fullkomningen.

Plötsligt frös hon till. Ett fönster stod öppet till de gamla låga rummen och kastade som en svag skugga av ett kors på gångens grus. Den lilla varelsen nal- kades den skuggan, och snart skulle hans sträckta armar möta korsets, hans fot nå korsens.

Hon tyckte hon måste resa sig och hindra hans beröring med lidandets sym- bol. Men hon satt kvar i tankfull van- makt.

Solen miste sitt sken, sommarns färger fälnade. För första gång erinrades hon om att hon satt en varelse icke endast till lek i en mild värld, som hitintills hjudit mor och barn biott ljuv glädje, utan fött en son till delaktighet av det lidande, som är varje människas lot.

Anna Björkman.

Huru annars?

Inte ens den mest efterblivna har yrkat på att åkrar och ångar skola uppållas mellan manliga och kvinnliga kroppsar- betare. Sida vid sida hava de bärgat den skörd, som gemensamt arbete givit dem. Det är således på det andliga området fara lurar och en hög mur bör skilja man och kvinna åt. Jag undrar om förslaget upphovsman godkänner konsekvenserna därav. Kvinnor bör således ofördröjligen prästvigas och den teologiska fakul- teten vid det nya universitetet med det snaraste upprättas.

Ingenting så illa att det inte har något gott med sig, och ingenting så komiskt att det inte har något tragiskt i sig.

I studentproblemlösning måste det emellertid även för högvärdige biskopen bli improbat. — Tyvärr, tyvärr...

Dewe.

Vid Stockholmsbesök

bor denna tidnings läsare hos Fogelstadförbundare
Uplandsgatan 3, Itr. (i.e. Banforget)
Tel. 20 47 39

Enkelrum från kr. 2:50
Dubbelrum från kr. 4:00

Helmi Öberg

Gynna
TIDEVARVETS
annonsörer

De erkända barnens land.

Isländska kvinnor höllo för en tid sedan ett taltrikt besök möte »För fred mot fascism». Fem talarinnor uppträdde och betonade, f.ö. till min stora förvåning, att den isländ- ska kvinnan varit kuvad, är kuvad och måste vara på sin vakt mot ytterligare »kuvning». Intressant var att höra hur Arbeterskor- nas fackförening, som bil- dades för cirka 25 år se- dan mast kämpa för sin tillvaro och vad den uppnått. Förut var det kvinnor, som lossade, burde de tunga salt- och kolsäckarna på ryggen, stodo ute i ur och skur och tvättade fisk m. m., stundom för 6 öre i timmen! Nu är allt annerlunda, de kvinnor som tillhöra före- ningen ha goda arbetsvillkor och hög lönelön. Men man får inte glömma, att det är dyrt att leva i Reykjavik!

Så talades om den ogifta moderns ställ- ning, som efter talarens mening måste ytterligare förbättras. I detta avseende intager Island som i så mycket annat en särställning. *Både samhället och den enskilda tycks acceptera ogift moder och utomäktenskapliga barn lika enkelt och naturnödvändigt som legala förhållanden*, något som till en början slår oss utlän- ningar som komma förhållandena nära inpå livet, med häpnad. Liksom folks av alla samhällsklasser fullkomligt genera- ra och mycket omtyckta samtal om hit- hörande ämnen. Medan jag under min uppväxt och tioåriga lärarinnetjänst all- tid varit van att höra hithörande ämnen omtalas med den mest hänsynsfulla hem- lighetsfullhet med sorgfälligt undvikande av allt, som kunde kallas intima detaljer, blev min flickskolebildade person genast vid ankomsten till Island utsatt för en realistisk upplysningsverksamhet, som jag till en början djupt rodnande sökte undandraga mig.

För den infödde är dessa saker så na- turlika, att det säkert aldrig fallit islän- daren in, att man i detta avseende är »före sin tid» — för det är väl vi andra, som är efter? Här är det omöjligt att hålla reda på alla ogifta mödrar, ity att de äro legio. Naturligtvis måste deras verkliga antal vara mycket stort även i Sverige, jag har bara inte vetat det, men här får man genast alla upplysning- ar utan att be om dem, ofta av veder- börande själva och inte i djupaste förtro- ende utan som vilken som helst annan upplysning.

För den infödde är dessa saker så na- turlika, att det säkert aldrig fallit islän- daren in, att man i detta avseende är »före sin tid» — för det är väl vi andra, som är efter? Här är det omöjligt att hålla reda på alla ogifta mödrar, ity att de äro legio. Naturligtvis måste deras verkliga antal vara mycket stort även i Sverige, jag har bara inte vetat det, men här får man genast alla upplysning- ar utan att be om dem, ofta av veder- börande själva och inte i djupaste förtro- ende utan som vilken som helst annan upplysning.

Här ovan ses en bild av den första maj-demonstrerande isländska kvinnan. Fanbärerskan ser åtminstone inte under- kuvad ut än. En av de ledande heter Indiana Garibaldadottir, är det inte ett namn som kan inge vem som helst re- spekt?

Maj-demonstrerande isländskor.

Barn födda inom äktenskapet, kännas vid sina utomäktenskapliga syskon som syskon, alla barn få ju som regel faders förnamn till efternamn med tillägg av son eller dotter. Därför händer det inte så sällan, att man i barnslig oskuld frå- gar: är ni syskon? och får den upplys- ningen, t. ex.: Ja, mamma hade mig, in- nan hon gifte sig, eller pappa har fått honom med den eller den, o. s. v. Jag har sett dödsannonser, där den dödes eller dödas utomäktenskapliga barns namn stått bredvid de andras och i dödsrunor, som här på Island äro flera spalter långa, har jag inte så sällan läst om den dödes barn, födda före eller utanför äk- tenskapet, något som man ju i Sverige omöjligt kunde anse för god ton.

När jag därför nu efter snart nio års vistelse här på Island, läser recensioner av »Salka Valka» i svenska tidningar, förefalla mig recensenterna mycket pry- da! Och jag förmodar, att många av mina läsare ryssa vid tanken på den frigjördhet man kan leva sig till på Island.

För dem vill jag berättat, att den vack- raste fest jag någonsin bevisat, var en ogift kvinnas bröllopsfest för sin dotter, som hon ensam uppfostrat. Festen hölls samma dag dottern i utlandet firade sitt bröllop. Jag var inbjuden tillsammans med det lilla samhällets honoriores, fle- ra tal hölls, mitt på bordet brunno tven- ne gulnade ljus, som dotterns far, en gift man — fader till många barn — skänkt modern vid barnets födelse! Hon berättade det själv, enkelt och stilla, och hennes ögon lyste som två klara stjärnor...

Här ovan ses en bild av den första maj-demonstrerande isländska kvinnan. Fanbärerskan ser åtminstone inte under- kuvad ut än. En av de ledande heter Indiana Garibaldadottir, är det inte ett namn som kan inge vem som helst re- spekt?

Estrid Falberg-Brekkan.

In memoriam.

EVA ÅRADS:

Triumfatorn

En tidssatir.

En kvinnlig fredskämpes sista bok.

— just därför känns det befriande att läsa en bok som Eva Årads: Triumfatorn. Den är respektlöst skriven och med satir och humor be- handlas tidens frågor av samhälleligt slag — I boken finnes det verk- ligen guldkorn att taga vara på — — Denna tidssatir är värd att läsa — den tar åtminstone fasta på att det existerar ett flertal sociala problem och låter icke dessa träda i bakgrunden för ensidigt vältrande i sexuella frågor.

Österg. Folkblad.

»Eva Årads' bok har något av den vassa och hänsynslösa satir som är gemensamt för så många av efterkrigstidens tänkande författare. — — Hon kan vara viss om att Triumfatorn kommer att bli läst och uppskattad. Sveriges arbetarklass är icke bortskämd av detta slags litteratur, böcker med tankar, idéer, problem och vilja.

Västerb. Folkblad.

— Det är verkligen uppriskande att få en sådan bok i handen som Triumfatorn. Den är med bitande satir och allvarlig skärpa gar tillrätta med dårskaperna. Därtil kommer, att förl. har en glänsande stil. Den djärva och rebelliska tonen uppbäres alltid av ett klart och vackert språk — — En bok, som förtjänar de socialistiska arbetarnas varma gillande.

Soc.-Dem.

PRIS KR. 4:—

Insänd kr. 2:— postgiro 1399 fraktfritt.

FEDERATIVS FÖRLAG
Stockholm 1

REISEN Modärnast. Vackraste läge. Rum fr. 3:50.
Hotell o. Restaurant, Skeppsbron 12, Stockholm. Dir. S. A. R. A.

Bland tidevarvets mest anlitade boktryckerier står Zetterlund & Thelanders fortfarande bland de främsta
RADIKAL prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.
SKEPPSBRON 40 · STOCKHOLM TELEFON: 231180 (VÅXEL)

Vid Agda Hedvalls grav.

En pilgrim på väg mot ett skönare land, en pilgrim, som mitt i vågdammet här nere såg varje spår till den fullkomligare värld hon sträckte sig mot — sådan var Agda Hedvall.

Jag tänker på hela levnadsvägen, när jag säger så. Men eljest kunde jag vilja visa henne just sådan som när hon ibland kom vandrande med sin ryggsäck och i händerna fullt av smultronstrån, ett ögonljus eller några kvistar, som hon lika självklart som utsökt, ordnat till en harmonisk skönhetsvärld.

Och alla hennes små anhaltsbostäder under dessa färder — någon fåbod eller liten vindskammare! — hur kunde hon inte ge ett stänk av hejd och hem åt dem under ett par dygn. Det skedde med de enklaste medel: en liten hemvävd duk, några ängsblommor i en gammal bunke, en liten ljusstake och så ett osynligt oberoende liv. Skulle det vara så enkelt? Det tyckte sig ha fått ånglar i huset. Inte den sortens ånglar som känns förnämligare än vi, utan den sorten, som gör att vi plötsligt upptäcker så mycket vackert i våra grannar och vår man och våra barn och vårt hus — ja kanske till och med i oss själva — som vi aldrig ens hade drömt om.

Till den grad ägde hon också lyssnandets gåva, att det kunde dröja mycket länge innan vi kom underfund med att vandrarskan var en av de underbaraste sagoförtäljerskor som trampat marken. Hon behövde inte »finna på» — livet uppenbarade sagor för henne, där vi andra bara såg en torftig stuga, en tokig gubbe eller ett dammig strå. Men först och främst lyssnade hon. De förgåt-mig-ej-blå ögonen lyste så sveklost och vänligt uppmuntrade. Att ett vördnadsorgan som hennes förväras endast genom kostbara lidandeprocesser, det tänkte vi inte på. Vi fann nog intresset för våra små angelägenheter så alldeles självklart, hur mycket det än blev oss till hjälp. Det satte melodi och djup och en mening i våra brustna eller tunna uttåg. Som när en arkeolog lär oss se att en liten skärva ler är ett stycke ur en forntida helig urna, så upptäckte hon en meningsfylld delaktighet i det eviga, heliga Livets mysterium i varje sådant förtroendefragment. Vi tänkte inte ens på hur kunnigt det skedde. Ty vi övervåldigades av den storhet som kom in i alltsammans, och det varma och milda ljuset som skimrade fram, där vi förut bara känt torka och kyla och död.

Lika litet som vi i förstona anade den ytterst sällsynta själsmognad, som en gång bar ödmjukhetens namn, lika litet tänkte vi kanske på att bakom sätet att ordna de små kvistarna eller att vid berättandet utesluta och sova, låg en raffinerad kultur, estetisk och litterär. Medlen hade ingått i det stummas värld, väsendet var kvar.

Hon gömde allt som kunnat glänsa och lysa under flärdlöshetens förnäma kapp. Endast när skatterna behövdes, kunde hon helt stilla ta fram dem en efter en. Hennes väsen hade en grace och en takt, som endast benäddade ha. Och man häpnade, som när man plötsligt får se myriader stjärnor tändas på en natthimmel, där man förut ingenting varnat.

Jag kände henne endast under sista hälften av vägen, men inte under ungdomen, då hon med pensel och penna gav så stora löften, den tid hennes fötter så gärna rördes i dans av bara tindrande livsglädje, den tid då ungdomens jubel och kval genomdallrade hennes väsen, då konst och Paris och Flandern och litteraturen på skilda språk satte hennes strängar i vibration — och man även hörde klangen från hennes eget instrument.

Hade hon gått vidare på den banan, då skulle hon i dag räknats till de omskrivna och berömda — därom känner jag mig alldeles viss. Men kompassen visade i annan riktning. Hon miste sitt liv för att vinna ett större, djupare och — enklare.

Jag lärde känna henne först sedan hon en gång dött — omärkt, osynligt för andras ögon — men därefter återuppstodt genom att nå Livets källa. Hon hade nog alltid hört dess källsprång sora. Men lidandet bräckt fram en ny och djupare åder för detta levande vatten: hon inte bara trodde, hon visste. Och därför orkade hon veckla av en livsperiod med alla dess livsmål, liksom när vävaren vecklar samman en färdig väv och sätter upp en ny. Där hon nu fä-

Aldous Huxley om aktiv pacifism.

Tämligen oväntat för många kommer från Aldous Huxley en skrift, som visar helhjärtad tro på pacifism som verksam kraft, ger skäl därför och ger former för uppbyggande fredsarbete, politiskt och i det dagliga livet. Skriften heter: »What are you going to do about it? The case for constructive peace.» (Vad tänker du göra för saken? Skäl för uppbyggande fred.) 34 sidor. Chatto & Windus, London 1936.

Huxley bemöter de viktigaste invändningarna mot pacifismen allt från de biologiska om strid såsom något ofrånkomligt i naturen intill argument hämtade från det aktuella politiska läget. Därvid stöder han sig på biologiska och historiska fakta, aktuella erfarenheter, psykologiska sanningar samt etiska grundsatser, som var kultur teoretiskt hyllar. Huxley drar helt andra slutsatser därav än den i första hand nationalistiskt färdige politiken gör, är framsynt samt kräver en viss överensstämmelse mellan medel och ändamål. Slutligen är hans mål inte en krampaktigt bevarad fred för de rika nationernas status quo utan fred som följd av samförstånd.

Efter en överblick över den ekonomiska och politiska utvecklingen efter Versailles skisserar Huxley den politik, som är den enda rättvisa och den enda som kan ge fred och bevara demokrati, nämligen en regering av territoriella, ekonomiska och monetära förhållanden. De monopolistiska staterna skulle kalla till en konferens, där de otillfredsställda staterna skulle få framliga klagomål och önskemål och så skulle intelligens och god vilja kunna utbilda ett regleringsschema. Lösningen skulle innebära uppföring av ekonomiska fördelar (jämf. med utgifter för militära ändamål och för event. krig) samt av prestige (en omskrivning för stolthet och låfångar).

Vad bör f. ö. de aktiva pacifisterna göra, nu genast? Förnas. Till en rörelse som innefattar både hittillsvarande organisations arbetsmetoder och något mer. »Det måste vara något av trossamfund, där medlemskapet betyder antagande av ett särskilt levnadssätt och varav följer hängivet och outtröttligt personligt arbete för saken.» Som förebild nämnas bl. a. de första kristna, kväkarna, kommunisterna, rörelser byggda på levande och verkamma smågrupper. Huxley föreslår grupper på omkr. 10 medl., som mötas varje vecka till diskussion, ömsesidig hjälp och kritik, ömsesidigt styrkande, något slag av gemensamma andliga övningar (även viljans rötter i det fördolda måste näst). De olika grupperna borde dessutom ha särskilda arbetsuppgifter (propaganda, studium av någon särskild detalj av fredsproblemet, praktiskt socialt arbete). Smågrupperna mötas distriktsvis t. ex. månatligen och utbyta erfarenheter. Några uppgifter för gemensam aktion antyd, för engelska pacifisters viktmande främst den att, med uppbåd av de 11 milj. fredsrostande, söka förmå regeringen till en preventiv pacifism i den internationella situationen.

Slutligen ett par citat. »Konstruktiv fred måste framför allt vara en personlig etik, ett sätt att leva för individer; endast på det villkoret kan den förverkligas, varaktigt och säkert, i former av samhällelig och mellanfolklig organisation.»

»Ett praktiserande av icke-vålds motstånd har på alla berörda den verkan, att den stora sanningen om mänsklig solidaritet framhävs.»

Siri Leander.

dades, hade hon tunga bördor på ryggen och hade fått en större förmåga att varna »ädelstenen i grodan», gudsbildens tvärs igenom förlöjning och förvridning — hur trött hon än kunde vara, till döden trött ibland.

Andra skola tala om hennes arbete på olika poster. Jag ville bara få dröja vid vandrarskan, henne, som ingenting gick förbi, utan som kände igen alla nådens under vid välgäntan, vare sig spåren stodo att upptäckta i människobarn, gamla skropkila till nyfödda små, eller i fågelungarna, insekterna eller grässtråna.

Den sista hälsning jag fick från henne — till 17 juni — ville ge ett bud »från Assisi». Ack, där var det vi möttes allra första gången! Inte i Guds fattiges hembygd, men i hans värld, sådan den sjöm-

Det andliga fosterlandet...

(Forts. fr. sid. 1.)

mens och den moderna dansens genomtrott. Tjugotalets proletärlitteratur kännes igen på att den tillför litteraturen nytt erfarenhetsmaterial från folklager som hittills väl beskrivits av andra men aldrig förr biktat sig självt. Denna omedelbarhet betingas därav att folkbildningen nu nått så långt i Sverige att den litterärt begåvade proletären kan gå direkt in i litteraturen utan att ta vägen över universitetet, utan att ha fått marken beverad av föräldrar som ekonomiskt tagit sig upp ur underklassen in i borgerligheten. Under 20-talet började fotografieringen av samhället från helt nya synvinklar och nya överraskande bilder blevo resultatet.

I detta sammanhang gör författaren en intressant sammanställning av folkbildningsarbetets 20-talsskede. Han gör den träffande anmärkningen att inom studiecirklarnas och föreläsningarnas folkförfarande lever kvar »en trofasthet gentemot det väsentliga liberala idebeståndet» som man icke finner hos den universitetsbildade ungdomen. Denna har nämligen tagit mer vid sig över »världsbekivelsen av 1919».

Till denna världsbekivelse kommer författaren igen gång på gång, och till slut måste man fråga sig själv om man själv verkligen upplevde sin stora bekivelses stund just då, och om man över huvud kan vara med om att fastslå 1919 då freden blev till och 1933 då Tredje riket blev till som de två mörka år mellan vilka 20-talet står som en ljuspärla.

Det är en av fördelarna med denna bok med dess eggande sammanställningar och skickliga synteser att man får lust att själv se tillbaka och försöka dra sig till minnes mellan vilka data ens förviltans och förhoppningars kurva dragit sina streck under dessa år.

Det vore ju egentligen rimligt om vapenstillståndet i Wilsons tecken skulle bilda en förhoppningarnas toppunkt från vilken man störtade ned i desillusionernas bråddjup nästa år. Men om jag försöker konstruera upp denna tid kan jag inte minnas varken de stora förhoppning-

ar vid stilleståndet eller motsvarande stora besvikelse över freden. Den stora misräkningen över Wilson hade vi i den kvinnliga fredsörelsen upplevt 1915, då han drog tillbaka sitt halva löfte att inkalla en neutral medlingskonferens. Sedan dess hade man levat i misströstan, tills budet kom om ryska revolutionen som bildade en höjdpunkt att falla ned ifrån. Det var en orimlig lättnad 1918 att man inte mördade varann längre, men den som under hela kriget blivit lärd av sina läromästare att freden för allt i världen måste slutas innan segern och nederlaget voro definitiva, emedan den annars logiskt måste bli orättfärdig, den kunde inte mera hoppas på en rättvis fred, hur många punkter Wilson än gav ut åt världen. Däremot vågade man kanske fästa vissa förhoppningar vid det faktum att kvinnoströmmen genomfördes i en rad länder ungefär vid samma tid som Nationernas förbund bildades, båda delarna kunde betyda, att de hittills allenarådande åtminstone teoretiskt erkände att tiden kunde vara mogen för en ny politik.

Det var den också, men det kunde man inte ta hänsyn till i Europa, så länge man var sysselsatt med likvidering av kriget. En sysselsättning som under växlande perioder av spänning och avspänning fortfarande tills den omärkligt övergick till förberedelser för ett nytt krig — vilket möjligen aldrig behövs bryta ut i annan form än den det nu har fått i staternas manövrer och rustningar mot varandra. Det låter förstås säga sig att 20-talet var en ljus parentes, men bättre förstår man författarens karaktäristik av 20-talet såsom den tid som förberedde 30-talet, det vill säga diktaturernas tid. Men ser man det så, då markerar inte 1933 någon egentlig skiljeålder. Det är en smaksak om man ser kurvan falla från och med den dag då Mussolini gick på Rom, då arbetarpartiet grundbesegrades i England, då Japan tog Manchuriet eller då Hitler blev rikschansler.

Förresten kan det också hända att man betraktar den indiska frihetskampens två stora aktiva perioder i början på 20-talet och i början på 30-talet som epokbildande.

Vad kan göras för flyktningarna?

Frågan om behandlingen av de politiska flyktningarna, om asylrätten, har blivit ett världsproblem. Den 2 juli äger en regeringskonferens rum i Genève, sammankallad av den nuvarande folkförvaltningskommisariern för flyktningar, Sir Neill Malcolm. Behandlingen från olika länder av de växande skaror av landsflyktiga, som diktaturerna skapa, står på dagordningen. Som förberedelse till regeringskonferensen var redan den 20-21 juni en internationell asylrättskonferens samlad i Paris, på initiativ av enskilda intresserade i flera länder.

Men denna sista hälsning »från Assisi» blir på ett särskilt sätt meningsfull för oss, som hört vandrarskan tala om sin sommar-klosterdör där människor under de enklaste yttre förhållanden i oförstörd natur skulle beredas möjlighet till ett liv av ensamhet och stillhetsgemenskap. Jag ser därför i denna hälsning »från Assisi» också en uppfordran till oss alla som stätt henne nära att föra den tanken vidare.

Över vår »Agdelis» skall det inte sörjas, det skall tackas!

Emilia Fogelklou.

garna vid stilleståndet eller motsvarande stora besvikelse över freden. Den stora misräkningen över Wilson hade vi i den kvinnliga fredsörelsen upplevt 1915, då han drog tillbaka sitt halva löfte att inkalla en neutral medlingskonferens. Sedan dess hade man levat i misströstan, tills budet kom om ryska revolutionen som bildade en höjdpunkt att falla ned ifrån. Det var en orimlig lättnad 1918 att man inte mördade varann längre, men den som under hela kriget blivit lärd av sina läromästare att freden för allt i världen måste slutas innan segern och nederlaget voro definitiva, emedan den annars logiskt måste bli orättfärdig, den kunde inte mera hoppas på en rättvis fred, hur många punkter Wilson än gav ut åt världen. Däremot vågade man kanske fästa vissa förhoppningar vid det faktum att kvinnoströmmen genomfördes i en rad länder ungefär vid samma tid som Nationernas förbund bildades, båda delarna kunde betyda, att de hittills allenarådande åtminstone teoretiskt erkände att tiden kunde vara mogen för en ny politik.

Det var den också, men det kunde man inte ta hänsyn till i Europa, så länge man var sysselsatt med likvidering av kriget.

En sysselsättning som under växlande perioder av spänning och avspänning fortfarande tills den omärkligt övergick till förberedelser för ett nytt krig — vilket möjligen aldrig behövs bryta ut i annan form än den det nu har fått i staternas manövrer och rustningar mot varandra. Det låter förstås säga sig att 20-talet var en ljus parentes, men bättre förstår man författarens karaktäristik av 20-talet såsom den tid som förberedde 30-talet, det vill säga diktaturernas tid. Men ser man det så, då markerar inte 1933 någon egentlig skiljeålder. Det är en smaksak om man ser kurvan falla från och med den dag då Mussolini gick på Rom, då arbetarpartiet grundbesegrades i England, då Japan tog Manchuriet eller då Hitler blev rikschansler.

Förresten kan det också hända att man betraktar den indiska frihetskampens två stora aktiva perioder i början på 20-talet och i början på 30-talet som epokbildande.

Ett svar på frågan, vad det i själva verket är som händer med dessa människor, som drivas fram och tillbaka över gränserna, har givits av en av deltagarna i Pariskonferensen, Ellen Hörup i *Pollitiken*.

»Det värsta är inte, skriver hon, att människor har hittat på, hur de skall utrota varandra pr kvadratmil, så att allt liv i en stad kan förvandlas till död på ett ögonblick — genom så och så många ton giftgas och sprängämnen. Det värsta är inte heller fascismen med dess sadistiska inty och dess lära om rätets rätt.

Det värsta är att de flesta människor, som varken är blodförliga eller hämndgerriga, råa eller sadistiska, betraktar både gaskrig och fascism som ett nödvändigt ont, som man inte en gång i sitt eget land bör göra något för att bekämpa.

Det är intet tvivel om att det blir värre och värre. Galenskapen går redan så långt att det finns människor, som är födda på denna vår jord, men som förmenas så mycket jord som deras två fötter kan stå på.

Här i Genève upplevde vi, att en man under loppet av en enda natt fem gånger förpassades över den fransk-schweiziska gränsen. Så fort den franska polisen fått honom över, skickade honom den schweiziska tillbaka igen. Om ingen lösning funnits, håller han väl fortfarande på att passera gränsen, ty hänga i luften kan bara fåglarna.

Också i Danmark ha vi varit med om något liknande. Det var en man, som inte kunde komma in land. Var gång fartyget kom i hamn, blev han inläst. Intet land ville ha honom. Men han hade ändå vattnet att färdas på.

Ingen av dessa människor var förbrytare, ingen av dem var sjuk eller smittofarlig. Båda var exempel på att det finns

På ett ställe i sin bok talar Ivar Harrie om det andliga fäderneslandet i belägringsstillstånd. Detta andliga fädernesland som hotas av fiender är humanismen. Härskaren där heter Vettet, Ratio. Normen för uppförande och inspirationen till handlingar är där människovänskapen, filantropien, av författaren betraktad som »den enda heroism som kan erkännas under humanistsidealets liberala normsystem».

Den återblick på 20-talet som boken ger har blivit bakgrund för en lägmild men obevaklig bekännelse av en livsaskåning. Man möter här en enveten vägran att offra på Cesars altare, att skänka tidens gud, den auktoritativa nationaistaten, det offer den begär av sina bekännare mänskliga egenart, deras vilja, deras sunda förnuft och rätt till val och urval. Han deklarerar för sig och likasinnade civilister en fullt medveten beredskap att söka leva igenom och leva över denna mörka tid, hålla den humanistiska traditionen vid liv, icke låta sig likrikas, icke avfalla, icke dyka tidens gud. Han representerar något som är modernare än tidens mod, dagens mod, nämligen oppositionen däremot. Frihet, människovärde äro två fadda öror som blivit renade genom förnyelsens bad i trädöden och människoföraktets Döda hav. Harrie citerar Anders Nygrens småliga uttryck om den »beskedliga filantropien». Men i och med att filantropi, till exempel i form av mänsklighet mot judar, är farlig, blir den inte beskedlig mer.

Om man antar att 1933 gav den stora chocken som Harrie menar, så bör man ju ha hunnit sansa sig år 1936, orientera sig och överblicka vad man förlorat och vad man har kvar. Harries bok är en hjälp vid denna orientering som är nödvändig om oppositionen skall kunna formera sig så pass man kan under belägringsstillstånd. För min del vågar jag betrakta denna bok inte bara ur synpunkten av det intellektuella nöje den bereder, utan också som ett av tecknet att bredvid den mer eller mindre frivilliga underkastelsen under militärtänkandet sker något annat inom vårt folk, på sidan om försvarsstrider och valkampanjer, helt naturligt och spontant, utan propaganda, utan att man behövs draga folk vid håret. Vi få väl se.

Elin Wägner.

regeringar, som tillåter sig att beröva sina politiska motståndare rätten att sätta sina fötter på jorden — genom att helt enkelt ta ifrån dem deras papper. Men de var exempel på en sak till. Att det icke endast är de fascistiska regeringarna, som det är något fel med, utan också de demokratiska.

Ellen Hörup påminner om några fakta ur flyktningskommisariens rapport, av vilka det framgår hur emigranterna praktiskt taget berövas all sin egendom, hur under de sista tre åren 80,000 människor varit tvungna att lämna Tyskland, hur 4,000 tyskar sedan 1934 berövats sin nationalitet, hur tusenden och åter tusenden är statslösa utan att ha framtagna nationalitet. Tusentals människor har berövats sina pass, fastän de är tyska undersåtar och t. o. m. de som har både pass och nationalitet i behåll är i praktiken statslösa, då alla konsulära och diplomatiska myndigheter nekar att ge dem erforderliga papper eller annat skydd som tyskar.

»Ett av de vackraste orden inom de internationella förhållandena är ordet *asylrätt*, säger Ellen Hörup. Det bottnar i samma mänskliga känsla, som gör att man öppnar sin dörr för en nödställd. Utan att först fråga honom om hans politiska eller religiösa trosbekännelse, nationalitet eller ras. Asylrätten ger varje smittofarlig rätt att söka tillflykt i främmande land och där förtjäna sitt bröd, om han hindras att göra det i sitt eget land. Men — denna rätt existerar icke mera.

Ellen Hörup, som är medlem i kommittén för Hitlerfascismens offer, slutar med en värdig till sin regering att bidra till den internationella asylrättsens upprätthållande, den sista rätt som förunnats de människor som oförskyllt och orättmätigt mist allt annat.

Fredliga be- fästningar.

(Forts. fr. sid. 1.)
främst av den underjordiska agitationen norrifrån, för att skapa missnöje och skärpa motsättningarna.

Det är i denna situation, som den tjeckiska sektionen av Internationella Kvinneförbundet för Fred och Frihet tagit till uppgift att åstadkomma en verklig avspänning och förståelse mellan de olika folkelementen i landet. I Prag och flera större städer samarbeta nu tjeckiska, tyska, slovakiska och judiska kvinnor för inre och yttre fred. Därför ha de främst vänt sig till de tyska gränsområdena, och i industristäderna Gablonz, Reichenberg, Karlsbad m. fl. ha kvinnorna i massor slutit sig till dem.

Efter förbundets internationella exekutivmöte i Prag i maj fingo de utländska delegaterna tillfälle att besöka dessa trakter. Överallt mötte en intresserad publik på 2-3,000 åhörare, och hundratals nya medlemmar anmälde sig, så att en hel rad kretsar på vardera bortåt tusen medlemmar bildats.

Sektionen ordförande kunde också med stolthet säga: »Detta är vår befästningslinje!»

Det är märkligt, att vår Septemberrörelse omedelbart väckte genklang i Tjeckoslovakien, kvinnorna ha där förstätt, att faran från luften ej deras var murade gränsfästningar, utan att enda räddningen är kampen mot själva krigssystemet.

Efter den katastrofala politiska utvecklingen i Europa, som för de små länderna söderut känns som ett överhängande krigshot är solidaritet mer än någonsin nödvändig.

Att trots alla påfrestningar denna insikt finnes även hos den tyska minoriteten visar ett uttalande av en tysk parlamentsledamot: »Tjecker och tyskar ha på allas vår fadernejord en gemensam historia och en gemensam framtid. Inngen kan utplåna den andliga, kulturella och sociala samhörigheten från historiens blad, så som den framgår ur den historiska utvecklingen för Böhmens och Mährens befolkning. Med den tjeckiska majoriteten förbinder oss en orubblig trohet mot demokratin och en gemensam vilja att stärka och bevara freden.»

I det arbetet göra kvinnorna i Tjeckoslovakien målmedvetet och tappert sin insats.
Naima Sahlbom.

**För sköna
sommardagar
cirkelkaffe
konsum —
kooperativa**

Maxim Gorki.

(Forts. fr. sid. 1.)
och de omänskliga förhållanden under vilka många av det stora rikets fattiga innevärnare levde under tsartiden, träda också i Maxim Gorkis arbeten fram med en skärpa, som ibland är förskräckande. Det är världar av lidande som möta oss i dessa skildringar av tåliga ryska kvinnor, som piskas med sina ofödda barn, dessa underliga, himmelssträvande ryska män med sitt jordiska elände och sin halvt omedvetna längtan efter ett människovärdigt liv.

Mitt i all nöd glömde Gorki aldrig människornas goda sidor och livets glädjehännen. På ett förunderligt sätt har han skadat den mänskliga själen, som kämpar sig igenom och rätt som det är blommar upp även i de tyngsta lidanden. Tänk på den bild han i sin självbiografi *Ute i världen* ger av sin gamla mormor — en riktig människa, god och förtröstanfull, med ögon för allt som är vackert och lustigt och bra och med en levande tro på människornas möjligheter.

Maxim Gorki älskade böcker och hela sin djupa kunskap skaffade han sig själv trots de stora svårigheter som restes i hans vägar. Hans eget första arbete blev av den berömda författaren Korolenko utdömt såsom odugligt och Gorki besöt att aldrig mer skriva en rad, ett löfte som han också höll i två år. Men efter något år av resor genom Ryssland tog han på nytt upp sitt författarskap, och blev så småningom medarbetare i ett par tidningar. När han var trettio år publicerade han sin första bok. Och därefter vann han snart världsbekännelse.

Gorki var revolutionär och hans idéer förskaffade honom vid olika tillfällen under tsartiden fängelse och polisövervakning. I den nya arbetarstaten togs Gorki från början med i det uppbyggande arbetet. På grund av sjukdom — han hade länge lidit av tuberkulos — och kanske även av andra skäl måste han sedan lämna Sovjet under flera år. Han bosatte sig på Capri. Efter sin återkomst 1928 började han emellertid på nytt med arbete i olika tidningar, samtidigt som han fortsatte sitt eget författarskap.

Den nya statens inställning till Gorki uttrycktes vid hans grav å de högsta myndigheternas vägnar av presidenten för folkkommisariernas råd, Molotov: *Gorki var djupt och innerligt förbunden med oss, människor av hans egen tid, vilka han skänkt så mycket, sin litterära begåvning och sin obegränsade hängivenhet för arbetarnas sak. Han kämpade för den mänskliga friheten, medan han ständigt visade oss exemplet av ett beundransvärt och heligt liv.*

Till kyrkan, marsch!

Deltagarna i ett kristligt gymnasist- och studentmöte äro samlade till korum. Det är en strålande vacker kväll. Södermanland visar sig från sin allra vackraste sida. Den lilla sjön ligger spegelblank och solen kastar sina stjärklar över den lilla skaran. Det är mest unga pojkar i åldern 15-19 år. Man sjunger gemensamt psalmen »Härlig är jorden...» och medan flaggan firas ned ljuder Stenhammars: Sverige.

Då, mitt i denna frid hörs plötsligt en isken kommandoton rop ut: *Bataljon! Höger om! I riktning mot kyrkan marsch!* Så drillas alltså de unga som i en känslig ålder kommit dit för att söka efter andliga värden. Det är upprörande att tänka på att militarismen trängt in i t. o. m. i den kristliga gymnasiströrelsen.
B. H.

Sagan om Dankos brinnande hjärta

av MAXIM GORKI.

För länge, länge sedan levde det en gång en folkstäm någonstades, jag vet ej var. Blott så mycket vet jag, att tjocka ogenomträngliga skogar på tre sidor omgav det folkets tält. På den fjärde sidan låg stegen.

Det var glada, starka och djärva människor, som icke hade behov av mycket... Men så föll bedrövliga tider över dem — andra folk kommo någonstades ifrån och drevo dem in i skogens djup.

Där var sumptigt och mörkt, ty det var en urgammal skog, och så tätt hopflätade voro dess grenar, att man icke såg himlen genom dem, och att solens strålar knappast kunde bana sig väg genom det täta lövverket. Men så fort de föll på vattnet i träskan, uppstod en peststank, av vilken människorna dogo, den ena efter den andra.

Då började det folkets kvinnor och barn på att gråta, och fäderna försjönko i svarmod. De måste lämna denna skog, och därur gavs det blott två vägar — den ena förde tillbaka dit, där de starka och onda fienderna voro, den andra framåt, i bland jätteträden, som höllo varandra fast omslingrade med sina väldiga grenar och som kört sina knöliga rötter djupt ned i den sega gytjan. Tysta och orörliga, som om de vore av sten stodo dessa träd hela dagen i ett grått halv-mörker och tycktes om kvällarna, när lägereldarna flammade upp, sluta sig ännu tätare omkring människorna.

Och ännu hemskare var det när blåsten för över trädens toppar och hela skogen brusade dovt, som om han ropade hotelser till dessa, vilka dolt sig i honom undan sina fiender, eller sjöng en gravsang för dem. Och likväl voro de starka människor och skulle nog kunnat upptaga kampen mot fienderna, som besegrat dem, men de fingo inte gå under i striden, ty de hade ett heligt arv att bevara, som skulle gått förlorat med dem, om de rusat mot döden. Och därför sutto de där och grubblade under de långa nätterna, medan skogen brusade dovt och träsket utände sin giftiga pestång.

Och de blevo svaga av det eviga grubblandet och tänkandet — fruktan uppstod ibland dem och förlamade deras starka armar, och ängsten närdes av kvinnornas snyftningar, som jämrade sig över liken av dem, som träskgiftet dräpt, och gråto över de i skräck och bävan levandes öde... Redan ville de gå till fienden och överantvada sig själva och sin frihet i deras våld, och av luttet döds-ängest räddes ingen mer för ett liv i träldom... Men då uppräddes Danko och han ensam räddade dem alla.

Danko var en man av denna stam. Ung

och skön var han, och sköna människor äro också alltid djärva. Och han talade sålunda till sina stamförvanter:

— Icke kan man med tänkande hejda en rullande sten. Den som ingenting gör kan icke bli hjälpt. Varför förlösa vi vår kraft i grubbel och vecklagan? Låt oss bryta upp och gå genom skogen — den måtte väl ha ett slut som allt här i världen! Seså, framåt! Låt oss gå!

De blickade på honom och sågo att han var den starkaste av dem, då hans ögon strålade av kraft och levande eld.

— Så må du föra oss an! sade de.

Och han förde dem...

Det var en svår och mödosam väg! Mörkt var det och vid varje steg öppnade träsket sitt glupska, stinkande gap för att uppsluka människorna och träden spärrade vägen likt en väldig mur. — Allt tätare blev skogen, allt mattare deras krafter. Och då började de knota mot Danko och sade, att han, den unge och oerfarne, fört dem vilse. Men Danko skrek käckt framåt, utan att låta sig förbrylla.

Men så en dag bröt ett fruktansvärt oväder löst. Det blev så mörkt i skogen, som om alla nätter som förlutit sedan den uppstod, slutit sig samman i den... Fruktansvärd var vägen och de utmattade människorna förlorade modet.

Det gamla England.

Från tidningen »Femmes» hämta vi följande dialog mellan två reporterer:

— Jag tänker låta skicka mig till London. Jag vill se det.

— Vilket det?

— Kröningen förstås. Det är ett tillfälle, som nog inte kommer tillbaka. Vid Georg V:s kröning 1911 lekte jag ännu med stenkulor, och för Edvard VIII:s egen skull hoppas jag, att jag är för gammal för att se hans efterträdare bestiga tronen. Med den naturliga begåvning för iscensättandet av stora skådespel, som engelsmännen ha, blir det något magnifikt. Tidningarna genljuder redan av förberedelsernas ekon. Imperiets pärer och deras damer har satt fart på klädesindustrin. En skicklig hantverkare kan inte väva mer än 5-6 meter sammet i veckan, och så behövs det bortåt 200 meter till en enda galadress! Och 200 hermeliner till en enda mantel! Juvelerarna arbeta också för fullt: man förgylter hela karossen. Pengarna rulla —

— men det där vet ni ju lika bra som jag.

— Jag har faktiskt inte ägnat det stor uppmärksamhet. Det är en helt annan sak i den engelska pressen i dessa dar, som etsat sig in i mitt medvetande.

— Nej, vad då?

— Det är historien om den kvinna, som om hon inte blir benådad, blir hängd för mord på sina små tvillingar.

— En god gärning att hänga henne, tycker jag.

— Kan tyckas så, men hör: Hon var olycklig, övergiven av sin man. Hon hade kämpat till det yttersta för sina små. Men så drogs det lilla understöd hon haft in. Då gick det inte längre. Hon borde vänt sig till någon asyl, men hon kunde inte. Hon föredrog att döda dem. När man kom för att arrestera henne, fann man i hennes rum en kappäck med de två små kropparna, en skiva bröd och ett par öre. — Ja, historien är inte speciellt engelsk. Men eftersom ni älskar statistik, så tänk efter: Hur många meter sammet, hur många små hermelinskin skulle det behövs för att dessa små ännu skulle varit i livet, för att modern ej skulle bli hängd.

— Men den engelska kärleksverksamheten är stor.

— Utan tvivel. Jag anklagar heller ingen, jag bara konstaterar fakta och drar paralleller.

Mitt under den dystra skogens vilda ogertjut gjorde de halt, uttrötade och förbittrade för att hålla räfst med Danko.

— Du är en eländig usling, som stör oss hit och berövat oss våra krafter — därför måste du dö.

Och blixt och åska bekräftade deras dom.

Danko blickade på dem, för vilkas skull han burit så många mödor och han såg, att de voro som vilda djur. De trängdes omkring honom, men på deras ansikten syntes intet spår av ädelmod och han kunde inte vänta någon skonsamhet av dem. Då sjöd oviljan upp i hans hjärta, men som han hade medlidande med dem, slocknade hans vrede strax igen. Han älskade dessa människor och trodde att de skulle gå under utan honom. Och hans hjärta flammade upp i en brinnande önskan att rädda dem och föra dem in på en bättre väg och i hans ögon glödde strålarna av denna mäktiga eld!

— Vad skall jag göra för människorna? ropade Danko så högt, att han överröstade åskan.

Och plötsligt slet han med egna händer upp sitt bröst, ryckte ut sitt hjärta och höll upp det högt över sitt huvud.

Det flammade så klart som solen och hela skogen tystnade, upplöst av denna människokärlekens stora fackla, och mörkert flydde för ljuset och föll skälvanande djupt, djupt inne i skogen, i träskets smutsiga gap.

Och människorna stodo där, förstenade av häpnad.

— Kommen, ropade Danko och störde fram till sin anförareplats, hållande det flammande hjärtat högt i vädret och upplysande vägen för de andra med dess sken.

De drogo efter honom, fulla av längtan efter det nya och liksom förhåvade av trollmod. Då brusade återigen skogen och skakade sina toppar, men dess brus överröstades av de framtilande människornas tramp. Raskt och modigt skredo alla framåt, uppejade av den underbara synen av det brinnande hjärtat. Även nu dogo alljämt många, men de dogo utan klagan och tårar. Danko ilade alltjämt i spetsen, och hans hjärta, det flammade och brann.

Och se, plötsligt delade sig skogen framför honom och låg bakom honom som en tät, svart massa. Men Danko och alla, som voro med honom doko ned i ett hav av soljus och ren, av regnet uppriskad steppluft. Övader stod där bakom dem, över skogen — och här strålade solen, här doftade stegen, här glittrade gräset av regndroppar och älven skimrade i guld... Det var afton och älvens vatten glänste rött av den nedgående solens strålar — lika röd som blodet som i en varm ström flödade ur Dankos sönderslitna bröst.

Och den döende Danko, den stolte och dristige, kastade en blick ut över steppvidden — en glädjestrålände blick lät han glida över det fria landet, som utbredde sig framför honom. Och med ett jublande skratt sjönk han till marken och dog.

Sakta viskade de häpna träden, som Danko lämnat bakom sig, sakta viskade gräset, som färgades av Dankos blod.

Men uppfylla av sin glädje och sina förhoppningar lade människorna icke märke till hans död och sågo icke att Dankos modiga hjärta ännu låg flammmande kvar bredvid hans lik. Blott en av dem, en försiktig man märkte det, och rädd att något skulle hända, trampade han med foten på det stolta hjärtat...

Och då sprutade Dankos hjärta upp i klara gnistor och slocknade...

Det är ursprunget till de blåaktiga gnistor som före ett oväder visa sig på steppen.

(Ur »Gamla Isergil». Maxim Gorki: *Valda berättelser*, del I, utkommen på svenska 1901.)

Tidevarvets Reklamkonto

55160

till vilket bidrag
tacksamt mottagas.

